

Beslutningsforslag nr. B 29. Fremsat den 24. november 1994 af Kjeld Rahbæk Møller (SF), Tommy Dinesen (SF), Steen Gade (SF) og Jørn Jespersen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om fremme af medarbejdereje i dansk erhvervsliv

Folketinget opfordrer regeringen til snarest at fremsætte lovforslag til fremme af medarbejdereje i dansk erhvervsliv.

Lovforslaget skal indrettes således, at der i såvel eksisterende som nye virksomheder skabes mulighed for at etablere reelt medeje af virksomhederne efter følgende retningslinjer:

1. Loven skal definere virksomheder med medarbejdereje eller medarbejderejerandel som:
 - a. Virksomheder, hvor der er oprettet en medarbejderfond, hvor fondens midler fortrinsvis investeres i virksomheden.
 - b. Medarbejderfonden kan bestå af individuelle kapitalindskud (som skal kunne hæves ved pension) og en kollektiv del, der i princippet indestår i virksomheden i al fremtid.
 - c. Hvor den kollektive del af den samlede kapital i medarbejderfonden er mindst 50 pct.
 - d. Hvor fondens overskud tilgår fonden.
 - e. Hvor indflydelsen i medarbejderfonden for den individuelle kapitalandel kan være i forhold til indskyderkapital eller efter andelsprincippet. Medens indflydelse på den kollektive del skal være efter andelsprincippet. Fordelingen af indflydelsen mellem den individuelle del og den kollektive del skal være i forhold til indskudet.
 - f. Hvor ansatte, der har været i virksomheden i mindst 1 år, har adgang til at købe andele i medarbejderfonden.
 - g. Hvor adgang til indflydelse på medarbejderfonden er sikret, når en medarbejder har indbetalt eller lavet opsparingsaftale for et indskud, som maksimalt svarer til 1 månedsløn for en fuldtidsansat i den type stilling. Adgang til indflydelse på den kollektive del af medarbejderfonden skal dog kunne gøres afhængig af, at man ikke er fratrudd og har fået ansættelse i en anden virksomhed.
- h. Hvor medarbejderfondens indflydelse på virksomheden mindst er i forhold til indskudt kapital, og hvor medarbejderfonden uanset indskudets størrelse er garanteret en plads i virksomhedens bestyrelse.
2. Loven skal sikre, at medarbejdereje kan etableres trinvis, idet der med henblik på de tilfælde, hvor medarbejderne starter som mindretalsejere, etableres en særlig mindretalsbeskyttelse med bl.a. et halvt års varsel og forkøbsret, hvis flertalsejeren ønsker at sælge eller fusionere virksomheden. Der skal desuden sikres medarbejderfonden en forkøbsret ved aktieemission eller ved handel med andele eller anparter uden om fondsbørsen.
3. I forhold til de individuelle indskud i medarbejderfonden skal loven sikre:
 - a. At de individuelle indskud i medarbejderfonden kan hæves ved pensionering. Desuden skal de kunne hæves og indskydes som medarbejderkapital i en anden virksomhed eller indskydes i en pensionsopsparing i tilfælde, hvor medarbejderen afskediges.
 - b. At medarbejderfonden, når en medarbejder fratrudder frivilligt uden at gå på pension, kan beslutte om fonden ønsker at købe den fratruddte medarbejders individuelle indskud ud af fonden eller ønsker, at de fortsat skal indestå i fonden. Udbetales medarbejderens indestående, skal midlerne indgå i ny medarbejderkapital eller i en pensionsopsparing.

4. Loven skal sikre, at der etableres mulighed for støttet uvildig rådgivning for medarbejdergrupper, som ønsker at indgå i hel eller delvis medarbejderovertagelse af virksomheder.
Rådgivningen skal omfatte:
 - a. Juridiske og organisatoriske forhold.
 - b. Regnskabsmæssige forhold.
 5. Loven skal sikre en gunstig ramme for finansiering af hel eller delvis medarbejderovertagelse ved:
 - a. Gunstige lånevilkår for individuelle kapitalindskud med 50 pct. kaution fra staten.
 - b. Gunstige lånevilkår for indskud i den kollektive del af medarbejderfond med 50 pct. kaution fra staten.
 - c. At indskud fra virksomheden på de individuelle kapitalkonti efter fastsatte principper skal være skattefrie efter reglerne for pensionsopsparing.
 - d. At indskud fra virksomheden i den kollektive del af medarbejderfonden skal være skattefrie.
 - e. Mulighed for løbende skattefrie opsparing (tilsvarende begunstiget pensionsopsparing) på indtil 15 pct. af bruttolønnen i 5 år. Derefter maks. 5 pct., medmindre der for de resterende 10 pct. indgås en risikospredningsaftale gennem en kollektiv pensionskasse.
 - f. At arve-, gave- og avancebeskatning kan indefrysnes i den kollektive del af medarbejderfonden ved salg af en virksomhed til medarbejdereje, hvor mere end 50 pct. af medarbejderne indgår i medarbejder-ejet. Det skal kunne ske både ved helt og delvist salg.
6. Loven skal fastsætte principper for anvendelse og beskatning af den kollektive del af medarbejderfonden, hvis virksomheden lukker eller sælges.
 7. Medarbejderfondens midler skal bl.a. kunne indgå i en låne- og finansieringsfond for medarbejderfonde.

Bemærkninger til forslaget

De økonomiske kræfter bevirker, at der sker en stadig koncentration af ejendomsretten til produktionsmidlerne både nationale og internationalt. Således har FN (UNDP) opgjort, at 1/3 af alle investeringer i verden i dag er koncentreret på kun 100 multinationale virksomheder.

En tilsvarende koncentration er set i Danmark, hvor der både sker en uddynding af enkeltmandsejede virksomheder og en koncentration af magten i de traditionelt bredt folkeligt ejede virksomheder f.eks. Brugsen, landbrugets andelselskaber, sparekasser, gensidige forsikringselskaber m.v.

SF finder det naturligt at genoplive den flotte tradition for folkeligt engagement i egen tilværelse, som bl.a. andelsbevægelse og fagforeninger er en del af.

Formålet med dette forslag er således:

- At fremme en spredning/decentralisering af ejendomsretten til danske virksomheder.
- At give medarbejdere mulighed for helt eller delvis at overtage deres virksomheder med den deraf følgende indflydelse på såvel daglig ledelse som virksomhedernes strategiske beslutninger.
- At skabe rammer og muligheder for dem, som ønsker at starte medarbejderejede virksomheder.
- At sikre en lokal forankring af så mange virksomheder som muligt i en tid, hvor internationaliseringen er med til at gøre investeringskapital ekstremt mobil.

Erfaringer fra andre lande viser, at med en passende ramme fra de lovgivende myndigheder er medarbejdereje både attraktivt for medarbejderne og særdeles livskraftig som virksomhedsform.

Erfaringerne fra f.eks. USA viser, at rammerne skal bestå af:

- Juridiske og organisatoriske modeller for etablering af helt eller delvis medarbejderejede virksomheder.
- Rådgivnings- og støttemuligheder for medarbejdere som ønsker at etablere eller gå ind i medarbejdereje af en virksomhed.
- Økonomiske støtteordninger til at lette finansieringen i forbindelse med etablering af medarbejder-eje.

I en række lande findes der organisatoriske ramme- og støtteordninger, der fremmer medarbejdereje i forskellige former. I den sammenhæng kan specielt USA og Spanien nævnes og i mindre udstrækning Italien og Frankrig.

Specielt i USA har støtteordningerne været markante til etablering af de specielle amerikanske medarbejderfonde (ESOP's):

- Skattefrihed for majoritetsaktionærer, når mindst 30 pct. af virksomheden overdrages til medarbejderfonden og provenuet reinvesteres.
- Skattefri overførsel af overskud til medarbejderfonde.
- Medarbejderfondene skattefri, når overskud reinvesteres.
- Skattebegunstigelse for banker, som finansierer medarbejderfondene (50 pct. skattereduktion på de berørte lånebeløb).

De gunstige vilkår har givet en kraftig vækst i antallet af virksomheder med medarbejdereje med internationalt kendte firmaer som f.eks. Chrysler og AVIS (AVIS 100 pct. medarbejderejet). Efter 10 år med ESOP opgjorde man i 1985, at der var blevet dannet 7.000 ESOP's i USA med i alt 7 mio. ansatte (3-4 pct. af arbejdsstyrken). Af disse var 700-900 (med 1/2 mio. ansatte) mere end 50 pct. ESOP-ejet. Nogle af ESOP-virksomhederne er dog udpræget managementdomineret.

Beslutningsforslaget er således inspireret af erfaringer fra bl.a. USA, men også fra Spanien.

Beslutningsforslaget er imidlertid ikke en kopi af en ordning fra noget enkelt land, men tilpasset danske traditioner med et sideblik til, hvad der findes af erfaringer fra andre steder.

En af de erfaringer, som er indbygget i forslaget, er, at specielt i ekspanderende virksomheder med stor kapitaltilvækst sker der nemt en uddynding af medarbejderejerskabet.

SF finder det desuden vigtigt, at en lov, som har til formål at fremme medarbejdereje, samtidig sikrer, at der ikke på sigt sker en uddynding af medarbejderejerskabet. Derfor skal det sikres, at det også i fremti-

den bliver muligt for nye medarbejdere at købe (spare) sig til reel indflydelse i deres virksomhed.

Det skal også sikres, at det individuelle pensions-element ikke bliver så stort, at virksomheden drænes for kapital, når medarbejderne går på pension.

Derfor ønsker SF med inspiration fra bl.a. det baskiske/spanske område ved Mondragon at dele med-

arbejderkapitalen op i en individuel opsparingsdel og i en kollektiv del, som er bundet til virksomheden.

I Mondragonområdet er der over en 20-årig periode skabt 20.000 arbejdspladser i medarbejderejede virksomheder og i midten af 80'erne blev 75 pct. af al industriinvestering i området foretaget af medarbejderejede virksomheder, selv om de kun beskæftigede 5 pct. af befolkningen.